

19 species no significant directional changes in number have been noted and in 5 cases there has been an increase. Decline concerns mainly water birds associated with the open water surface. Total number of pairs of 39 analysed species dropped between years 2005-2008 and 2011 from 162-174 to 98 (-41%). Probably the main reasons of changes in the avifauna are decrease in water level, abandonment of meadows neighbouring the lake and the increase of four-legged predator pressure (Red fox *Vulpes vulpes*, Raccoon dog *Nyctereutes procyonoides*, American mink *Mustela vison* and Wild boar *Sus scrofa*).

Literatura

- Bereszyński A., Ogródowczyk T. 1995. Rezerwat im. Bolesława Papięgo na Jeziorze Zgierzynieckim. Wydawnictwo AR, Poznań.
- Sikora A., Rohde Z., Gromadzki M., Neubauer G., Chylarecki P. (red.). 2007. Atlas rozmieszczenia ptaków lęgowych Polski 1985–2004. Bogucki Wyd. Nauk., Poznań.
- Wylegała P., Janyszek S., Kepel A., Dzieciółowski R. 2006. Ostoje przyrody o znaczeniu europejskim w Wielkopolsce. Wyd. PTO „Salamandra”, Poznań.
- Wylegała P., Bogdanowska A. 2009. Awifauna lęgowa projektowanego rezerwatu przyrody „Zgierzynieckie Uroczysko” – stan aktualny i zmiany liczebności. Przegł. Przyr. 20(1-2): 3-11.
- Wylegała P., Bogdanowska A. 2010. Jezioro Zgierzynieckie. W: Wilk T., Jujka M., Krogulec J., Chylarecki P. (red.). Ostoje ptaków o znaczeniu międzynarodowym w Polsce. OTOP, Marki.

Przemysław Wylegała, Adriana Bogdanowska

Polskie Towarzystwo Ochrony Przyrody „Salamandra”, ul. Stolarska 7/3, 60–788 Poznań
przemo@salamandra.org.pl, ada@salamandra.org.pl

Pierwsze stwierdzenie lęgu łączaka *Tringa glareola* w Wielkopolsce

Janusz Ratajczak, Grzegorz Lorek, Janusz Stępniewski, Stanisław Kuźniak

Dnia 26.05.2010 na rozlewiskach w dolinie Rowu Polskiego w pow. leszczyńskim obserwowano dwie tokujące pary łączaków. Dwa ptaki w odległości ok. 200 m od siebie wykonywały loty tokowe wydając głosy godowe, odpowiadał im inny osobnik na rozlewisku (G. Lorek). Następnie 29.05.2010 w tym samym miejscu obserwowano dwa tokujące, silnie zaniepokojone i broniące terytorium łączaki, a silnie zaniepokojony ptak bez przerwy wydawał głosy zaniepokojenia. Jego agresywność wzrastała w miarę zbliżania się obserwatora. W pewnym momencie brodziec odleciał kilka metrów i wylądował w płytkiej wodzie, gdzie biegał w różne strony, stale niepokojąc się zwracał się w stronę obserwatora i wykonywał ukłony. Pojawił się tam również drugi ptak, zachowujący się identycznie. Brodziec zachowywał się agresywnie względem gniazdującej nieopodal pary siewczek rzecznych *Charadrius dubius* (J. Ratajczak, J. Stępniewski). Podobnie zachowującą się parę łączaków, obserwowano ponownie 19.06, 3 i 9.07.2010 (J. Ratajczak). Niestety przeszukiwanie miejsca obserwacji nie przyniosło rezultatu w postaci odnalezienia gniazda lub piskląt. Mimo to Komisja Faunistyczna uznała poczynione obserwacje za dowód pewnego gniazdowania. Warto jeszcze zaznaczyć, że dwaj obserwatorzy (G. Lorek, J. Stępniewski), podobnie zachowujące się łączaki obserwowali na lęgowiskach w Skandynawii. Jest to pierwsze pewne stwierdzenie gniazdowania tego gatunku w Wielkopolsce (Bednorz et al. 2000).

Gatunek ten gnieździ się w północnej Eurazji na torfowiskach i rozległych bagnach oraz w dolinach rzecznych. Europejski areal lęgowy tego gatunku obejmuje kraje skandynawskie, sięgając na południu do północnej Ukrainy i Białorusi oraz południowych wybrzeży Bałtyku. Liczebność populacji europejskiej jest oceniana na 3 mln osobników (Väisänen 1997).

W wieku 19. łączak był w Polsce gatunkiem dość rozpowszechnionym, gniazdując głównie na Podlasiu, Mazowszu i Lubelszczyźnie. W wieku 20. odnotowano wyraźny spadek liczebności i ubywanie stanowisk lęgowych, chociaż na północy Polski zachowało się jeszcze kilkanaście miejsc lęgowych. Pod koniec ubiegłego stulecia jedyne jego krajowe stanowisko lęgowe znajdowało się na Bielawskich Błotach, gdzie w połowie lat 1980. gniazdowało 8-10 par, w latach 1995-1998 - 3-5 par, a w latach 1999-2006 stwierdzono tylko dwa pewne lęgi, ostatni w roku 2006 (Tomiałojć & Stawarczyk 2003, Sikora 2004, Sikora & Półtorak 2007). Ponownie lęgi pojedynczych par wykryto w latach 2008-2011 w dwóch miejscach na Podlasiu oraz na Śląsku i Pomorzu (Tumiel & Grygoruk 2009, Komisja Faunistyczna 2010, www.komisjafaunistyczna.pl).

W Wielkopolsce spośród szeregu stwierdzeń łączaków w porze lęgowej na uwagę zasługują obserwacja dwóch przypuszczalnie tych samych ptaków 22.04, 30.05 i 12.06.1992 na bagnie pod Piłą, a także obserwacja tokującej i zaniepokojonej pary 22.05 i 2.06.1992 w dolinie środkowej Warty. Później ptaków już nie obserwowano i gniazdowania nie udało się potwierdzić (Bednorz et al. 2000, Krupa & Winiński 2000). Tokującą parę łączaków odnotowano również w dniach 15 i 18.05.2011 na podtopionych łąkach przy Jez. Zgierzynieckim. Kolejne kontrole na tym terenie nie wykazały już obecności tych ptaków (P. Wylegała, A. Bogdanowska, dane niepubl.).

Gniazdowanie tego gatunku w dolinie Rowu Polskiego w roku 2010 miało niewątpliwie związek z korzystnymi warunkami hydrologicznymi, kiedy to w wyniku wiosennych roztopów znaczne obszary łąk w dolinie znalazły się pod wodą, a wysoki poziom wody utrzymał się przez cały sezon lęgowy wskutek utrudnionego odpływu i długotrwałych, intensywnych opadów wiosennych.

Summary: The first breeding record of Wood Sandpiper *Tringa glareola* in Wielkopolska. In 2010, on the floodplain of the Rów Polski River valley in the Leszno district, breeding of a single pair of Wood Sandpiper was noted (Kuźniak & Ratajczak 2011). This was the first breeding record of this species in Wielkopolska.

Literatura

- Bednorz J., Kupczyk M., Kuźniak S., Winiński A. 2000. Ptaki Wielkopolski. Monografia faunistyczna. Bogucki Wyd. Nauk., Poznań.
- Komisja Faunistyczna 2010. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2009. Raport nr 26. Ornis Pol. 51: 117-148.
- Krupa A., Winiński A. 2000. Awifauna Nadwarciańskiego Parku Krajobrazowego. W: Winiński A. (red.). Ptaki parków krajobrazowych Wielkopolski. Wielkopól. Prace Ornitol. 9: 201-241.
- Kuźniak S., Ratajczak J. 2011. łączak *Tringa glareola* ptakiem lęgowym w Wielkopolsce. Biul. Infor. Leszczyńskiej Gr. OTOP 18: 11-12.
- Sikora A. 2004. *Tringa glareola* (L., 1758) – łączak (brodziec leśny). W: Gromadzki M. (red.). Ptaki (część II). Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. Ministerstwo Środowiska, Warszawa. T. 8, ss. 134-137.
- Sikora A., Półtorak W. 2007. łączak *Tringa glareola* W: Sikora A., Rohde Z., Gromadzki M., Neubauer G., Chylarecki P. (red.). Atlas rozmieszczenia ptaków lęgowych Polski 1985-2004. Bogucki Wyd. Nauk., Poznań.

- Tomiałojć L., Stawarczyk T. 2003. Awifauna Polski. Rozmieszczenie, liczebność i zmiany. PTPP „pro Natura”. Wrocław.
- Tumiel T., Grygoruk G. 2009. Pierwszy w czasach współczesnych przypadek lęgu łączaka *Tringa glareola* na Nizinie Północnopodlaskiej. Dubelt 1: 76-78.
- Väisänen R.A. 1997. *Tringa glareola* Wood Sandpiper. W: Hagemeyer W.J.M., Blair M.J. (eds). The EBCC Atlas of European Breeding Birds. T&AD Poyser. London.

Janusz Ratajczak

ul. Leśna 2b/11, 63-940 Bojanowo
janrat60@o2.pl

Grzegorz Lorek

ul. Ostroroga 50/6, 64-100 Leszno
lorman@poczta.onet.pl

Janusz Stępniewski

ul. Mała Kościelna 9, 64-113 Osieczna
panurus@o2.pl

Stanisław Kuźniak

ul. gen. Sikorskiego 28/10, 64-100 Leszno
stakuz@poczta.onet.pl

Kląskawka *Saxicola rubicola* w powiecie wieruszowskim

Sławomir Pawlak

Kląskawka występuje w całej południowej Polsce jako nieliczny, a lokalnie średnio liczny gatunek lęgowy (Tomiałojć & Stawarczyk 2003). Centrum jej występowania znajduje się w Małopolsce i na Śląsku. Obecnie wzrasta liczebnie i rozszerza swój obszar występowania na północ (Hordowski 2006, Kuźniak & Walasz 2007). W Wielkopolsce w latach 1976–1989 odnotowano ją na 16 stanowiskach lęgowych (Kuźniak & Lorek 1992), natomiast do roku 1997 wykazano ją już na 30 stanowiskach, a na kolejnych około 30 jej gniazdowanie było możliwe lub prawdopodobne (Kuźniak 2000).

Na terenie powiatu wieruszowskiego (577 km², woj. łódzkie), leżącego w południowej części regionu ornitologicznego Wielkopolska (Bednorz et al. 2000), w latach 1981–2004, pomimo prowadzenia intensywnych obserwacji ornitologicznych nie stwierdzono obecności kląskawki. Pierwszą parę lęgową wykryto dopiero w roku 2005 na zachodnim skraju Wieruszowa, a w roku 2006 stwierdzono tam ponownie 1 parę i 1 samca.

W latach 2007 i 2008 przeprowadzono liczenia gatunku na powierzchni o długości 8,5 km, szerokości do 1,2 km i obejmującej obszar 520 ha, zlokalizowanej wzdłuż linii kolejowej pomiędzy Wieruszowem a Pieczyskami (trasa Kępno–Wieluń). Zachodni skraj obszaru badań wyznaczała granica pomiędzy pow. wieruszowskim i pow. kępińskim, gdzie wzdłuż nasypu kolejowego pola uprawne przechodzą w nieużytki, a suche łąki ograniczone są od wschodu stacją PKP Wieruszów–Podzamcze. Dalej na wschód linia ta przebiega przez osuszoną dolinę Proсны do stacji Wieruszów–Miasto, a następnie przez nieużytki i pola, skrajem osiedli Wieruszowa, aż do wiaduktu drogi krajowej nr 8. Na wschód od wiaduktu powierzchnia badawcza zlokalizowana była wzdłuż linii, aż do stacji PKP Pieczyńska. Po obu stronach znajdują się rozległe, nieużytkowane od kilkunastu lat pola, porośnięte niską roślinnością i pojedynczymi niskimi krzewami i drzewami.